

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

ТӨСВИЙН ШУУД ЗАХИРАГЧ

АУДИТЫН КОД: ТӨА-2023/68/-НА-СТА-ТШЗ

ТӨВ АЙМГИЙН ДЭЛГЭРХААН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН
ГАЗРЫН 2022 ОНЫ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД
ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЙЛАН

Зуунмод 2023 он

Аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Ц.Хишигжаргал

Утас: 70272582 Цахим хаяг: khishigjargalts@audit.gov.mn

Аудитын менежер О.Амаржаргал

Утас: 70273463 Цахим хаяг: amarjargalo@audit.gov.mn

Аудитор Ц.Саранчимэг

Утас: 702723204 Цахим хаяг: saranchimegts@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг
дараах хаягаар авна уу. Цахим хаяг: www.audit.mn

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ.....	3
2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ	5
3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА	11
4. АУДИТЫН ТАЙЛАН.....	14
4.1 Ерөнхий зүйл	14
4.2 Материаллаг байдал.....	14
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт	14
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал.....	14
4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт	14
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт.....	15
4.5.1 Завсрын аудитын талаар.....	15
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал.....	15
5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ	15
5.1 Төлбөрийн акт.....	16
5.2 Албан шаардлага.....	16
5.3 Зөвлөмж	17
6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ.....	18

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмол сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2023.02.25 № 01/125
танай _____-ны № _____-т

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторов баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторов ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Тайлант онд үйл явцыг санхүүгийн тайланд толилуулсан бөгөөд санхүүгийн тайланд толилуулаагүй асуудал гараагүй болно. Байгууллагын удирдлага нь санхүүгийн тайлангаа бэлтгэхдээ нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг ашигласан байна. Төв аймгийн Дэлгэрхаан суманд 2022 онд улс, аймаг, орон нутгийн төсөв, орон нутгийн хөгжлийн сан, хувийн хөрөнгө оруулалтаар дараах ажил хийгдсэн байна. Үүнд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар сумын шинэчлэл инженерийн дэд бүтцийн ажил 4,000,000.0 мянган төгрөгийн ажил эхэлсэн, аймгийн хөрөнгө оруулалтаар сумын төвийн цэвэр усан хангамжийн даралтад цамхагт худаг 185,575.0 мянган төгрөг, Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөн 27,000.0 мянган төгрөг, төрийн албан хаагчдын орон сууц 100,000.0 мянган төгрөг, орон нутгийн хөрөнгө оруулалт болон орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр гүн өрмийн худаг 30,000.0 мянган төгрөг, халуун ус, саун, үсчин, хивс угаалгын газрын барилгын засвар тоног төхөөрөмж 176,000.0 мянган төгрөг, сумын төвийн гэрэлтүүлэг 60,000.0 мянган төгрөг, ковш машин худалдан авахад 60,000.0 мянган төгрөг, цэцэрлэгт хүрээлэнгийн тохижилт 19,900.0 мянган төгрөг, хогийн цэгийг булшлах цэвэрлэх шатаах ажил 19,000.0 мянган төгрөг, хувийн хөрөнгө оруулалтаар Тэрбум мод, Ногоон сум 32,850.0 мянган төгрөгийн ажил хийгдсэн байна.

Аудитын гол асуудал

Санхүүгийн тайлангийн аудитад нөлөө үзүүлэх материаллаг буруу илэрхийлэл, нөлөө бүхий эрсдэл байхгүй байна. Бусад эх үүсвэрээр бэлтгэсэн 242,500.0 мянган төгрөгийн хөрөнгийг үнэ төлбөргүй орлогоор хүлээн авсан байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Санхүүгийн тайланд толилуулаагүй, тодруулаагүй асуудал гараагүй болно. Аудитыг гүйцэтгэхэд аудитын хамрах хүрээний хязгаарлалт хийх шаардлагагүй болон хангалттай, зохистой нотолгоог олж авах боломжгүй нөхцөл үүсээгүй тул бидний олж авсан нотолгоо нь аудитын дүгнэлтийн суурь болоход хүрэлцээтэй, зохистой гэж үзлээ.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

			/төгрөгөөр/
Код	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	86,622,451.14	156,298,691.14
33	АВЛАГА	7,000,000.00	7,000,000.00
33500	Бусад авлага	7,000,000.00	7,000,000.00
33510	Байгууллагаас авах авлага	7,000,000.00	7,000,000.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	79,622,451.14	149,298,691.14
35400	Хангамжийн материал	64,622,451.14	130,298,691.14
35410	Бичиг хэргийн материал	165,000.00	85,000.00
35420	Аж ахуйн материал	30,054,691.14	29,580,491.14
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	6,429,800.00	3,389,000.00
35470	Бусад хангамжийн материал	27,972,960.00	97,244,200.00
35600	Мал амьтад	15,000,000.00	19,000,000.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	788,110,231.87	1,004,439,525.42
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	788,110,231.87	1,004,439,525.42
39200	Биет хөрөнгө	787,158,231.87	1,003,562,525.42
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	724,343,017.07	823,843,017.07
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-284,429,789.41	-295,462,493.77
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	198,854,151.00	269,214,151.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-174,217,939.40	-196,878,361.29
39205	Машин тоног төхөөрөмж(компьютер)	123,262,516.17	136,922,516.17
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-82,771,690.60	-101,257,122.72
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	38,497,685.00	38,497,685.00
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-23,603,209.95	-26,043,203.58
39209	Зам, гүүрийн байгууламж	198,667,540.00	198,667,540.00
39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	-94,004,347.58	-112,052,600.94
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	198,567,182.00	317,207,182.00
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	-36,006,882.43	-49,095,783.52
39300	Биет бус хөрөнгө	952,000.00	877,000.00
39301	Програм хангамж	2,780,000.00	2,780,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-2,180,000.00	-2,255,000.00
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	2,662,000.00	2,662,000.00
39304	Хуримтлагдсан элэгдэл	-2,310,000.00	-2,310,000.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	874,732,683.01	1,160,738,216.56
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	874,732,683.01	1,160,738,216.56
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	874,732,683.01	1,160,738,216.56
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал	575,302,155.68	575,302,155.68
511002	Орон нутгийн төсвийн оруулсан хөрөнгө	575,302,155.68	575,302,155.68
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	-11,580,060.70	274,425,472.85
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	-137,733,929.00	-11,580,060.70
51220	Тайлант үеийн үр дүн	126,153,868.30	286,005,533.55
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	311,010,588.03	311,010,588.03
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	874,732,683.01	1,160,738,216.56

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	613,556,617.58	1,074,800,400.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	153,043,699.00	294,746,000.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	153,043,699.00	294,746,000.00
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Үндсэн хөрөнгө	136,968,699.00	242,500,000.00
120018	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Бараа материал	16,075,000.00	52,246,000.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	460,512,918.58	780,054,400.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	131,292,718.58	58,136,300.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан	118,633,218.58	57,072,300.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд	12,659,500.00	1,064,000.00
131107	Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн нэмэлт орлого	0	0
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	329,220,200.00	721,918,100.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт	329,220,200.00	721,918,100.00
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	484,739,582.96	785,193,006.45
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	484,739,582.96	785,193,006.45
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	472,113,881.76	493,043,571.94
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	205,549,819.75	191,390,176.49
210101	Үндсэн цалин	145,140,419.75	151,861,100.00
210102	Нэмэгдэл	32,331,000.00	39,529,076.49
210105	Гэрээт ажлын хөлс	28,078,400.00	0
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	27,790,400.00	26,328,500.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	27,790,400.00	26,328,500.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	41,095,154.00	37,253,583.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	12,671,930.00	9,484,296.00
210302	Түлш, халаалт	28,380,624.00	27,599,287.00
210303	Цэвэр, бохир ус	42,600.00	170,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	17,155,600.00	22,007,800.00
210401	Бичиг хэрэг	2,402,200.00	2,132,500.00
210402	Тээвэр, шатахуун	13,554,400.00	18,452,800.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,199,000.00	1,422,500.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	1,500,000.00	11,740,000.00
210604	Урсгал засвар	1,500,000.00	11,740,000.00
2107	Томилолт, зочны зардал	5,514,500.00	2,757,200.00
210702	Дотоод албан томилолт	5,514,500.00	2,757,200.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр,	27,546,152.00	33,808,006.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний	26,590,052.00	32,661,406.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	432,000.00	432,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	298,500.00	259,800.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	167,600.00	296,800.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	58,000.00	158,000.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	145,962,256.01	167,758,306.45
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	54,003,970.63	81,927,600.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	104,000.00	0
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	91,854,285.38	85,830,706.45
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	12,625,701.20	292,149,434.51
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	0	16,065,400.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	0	7,800,000.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	0	6,265,400.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	0	2,000,000.00
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	0	221,041,300.00
213304	Хөрөнгийн	0	221,041,300.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох	12,625,701.20	55,042,734.51
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	12,625,701.20	55,042,734.51
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)	128,817,034.62	289,607,393.55
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	2,663,166.32	3,601,860.00
225010	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал - Үндсэн хөрөнгө	2,663,166.32	3,601,860.00
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)	126,153,868.30	286,005,533.55

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

		/төгрөгөөр/	
Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	460,512,918.58	779,637,700.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	460,512,918.58	779,637,700.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	131,292,718.58	58,136,300.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан	118,633,218.58	57,072,300.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд	12,659,500.00	1,064,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	329,220,200.00	721,501,400.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт	329,220,200.00	721,501,400.00
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	415,176,618.58	466,872,900.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	415,176,618.58	466,872,900.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	401,050,917.38	393,764,765.49
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	205,549,819.75	191,390,176.49
210101	Үндсэн цалин	145,140,419.75	151,861,100.00
210102	Нэмэгдэл	32,331,000.00	39,529,076.49
210105	Гэрээт ажлын хөлс	28,078,400.00	0
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	27,790,400.00	26,328,500.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	19,556,200.00	18,527,400.00
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,058,500.00	1,950,300.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,646,800.00	1,560,200.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	411,700.00	390,100.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,117,200.00	3,900,500.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	41,095,154.00	37,253,583.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	12,671,930.00	9,484,296.00
210302	Түлш, халаалт	28,380,624.00	27,599,287.00
210303	Цэвэр, бохир ус	42,600.00	170,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	17,156,500.00	22,008,000.00
210401	Бичиг хэрэг	2,402,100.00	2,132,500.00
210402	Тээвэр, шатахуун	13,554,400.00	18,453,000.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,200,000.00	1,422,500.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	1,500,000.00	11,740,000.00
210604	Урсгал засвар	1,500,000.00	11,740,000.00
2107	Томилолт, зочны зардал	5,514,500.00	2,757,200.00
210702	Дотоод албан томилолт	5,514,500.00	2,757,200.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр,	21,567,944.00	34,162,206.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний	20,611,844.00	33,015,606.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	432,000.00	432,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	298,500.00	259,800.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	167,600.00	296,800.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	58,000.00	158,000.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	80,876,599.63	68,125,100.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	80,772,599.63	68,125,100.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	104,000.00	0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	14,125,701.20	73,108,134.51
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	1,500,000.00	18,065,400.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	0	7,800,000.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	0	6,265,400.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	1,500,000.00	4,000,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох	12,625,701.20	55,042,734.51
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	12,625,701.20	55,042,734.51
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-	45,336,300.00	312,764,800.00
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)	45,336,300.00	312,764,800.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	45,336,300.00	312,764,800.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	45,336,300.00	312,764,800.00
220001	Барилга байгууламж	0	170,423,000.00
222001	Тоног төхөөрөмж	0	4,100,000.00
223001	Бусад хөрөнгө	0	78,581,800.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	45,336,300.00	59,660,000.00
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-45,336,300.00	-312,764,800.00
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)	0	0
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0	0
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	0	0

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
1	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	575,302,155.68	311,010,588.03	-137,733,929.00	748,578,814.71
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	575,302,155.68	311,010,588.03	-137,733,929.00	748,578,814.71
9	Тайлант үеийн үр дүн	0	0	126,153,868.30	126,153,868.30
10	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	575,302,155.68	311,010,588.03	-11,580,060.70	874,732,683.01
11	2022 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	575,302,155.68	311,010,588.03	-11,580,060.70	874,732,683.01
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	575,302,155.68	311,010,588.03	-11,580,060.70	874,732,683.01
19	Тайлант үеийн үр дүн	0	0	286,005,533.55	286,005,533.55
20	2022 оны 12-р сарын 31-наарх үлдэгдэл	575,302,155.68	311,010,588.03	274,425,472.85	1,160,738,216.56

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	1,222,104,400.00	669,447,165.49
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	393,387,600.00	382,342,365.49
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	385,122,200.00	374,076,965.49
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	195,025,200.00	191,390,176.49
210101	Үндсэн цалин	151,861,100.00	151,861,100.00
210102	Нэмэгдэл	43,164,100.00	39,529,076.49
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх	26,328,500.00	26,328,500.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	18,527,400.00	18,527,400.00
210202	Тэтгэмжийн даатгал	1,950,300.00	1,950,300.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,560,200.00	1,560,200.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	390,100.00	390,100.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	3,900,500.00	3,900,500.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	42,414,500.00	37,253,583.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	12,244,500.00	9,484,296.00
210302	Түлш, халаалт	30,000,000.00	27,599,287.00
210303	Цэвэр, бохир ус	170,000.00	170,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	21,036,000.00	21,036,000.00
210401	Бичиг хэрэг	2,132,500.00	2,132,500.00
210402	Тээвэр, шатахуун	17,523,500.00	17,481,000.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,380,000.00	1,422,500.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	15,000,000.00	15,000,000.00
210604	Урсгал засвар	15,000,000.00	15,000,000.00
2107	Томилолт, зочны зардал	2,757,200.00	2,757,200.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,757,200.00	2,757,200.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний	35,994,800.00	34,162,206.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил	34,848,200.00	33,015,606.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	432,000.00	432,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	259,800.00	259,800.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	296,800.00	296,800.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	158,000.00	158,000.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	46,566,000.00	46,149,300.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	46,566,000.00	46,149,300.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	8,265,400.00	8,265,400.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	8,265,400.00	8,265,400.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	6,265,400.00	6,265,400.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	2,000,000.00	2,000,000.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	828,716,800.00	287,104,800.00
220001	Барилга байгууламж	691,116,800.00	185,423,000.00
222001	Тоног төхөөрөмж	23,100,000.00	23,100,000.00
223001	Бусад хөрөнгө	114,500,000.00	78,581,800.00
III	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	1,222,104,400.00	669,447,165.49
32	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	1,030,987,600.00	669,447,165.49
320001	Орон нутгийн төсвөөс	1,030,987,600.00	669,447,165.49
35	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	191,116,800.00	0
350003	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	191,116,800.00	0

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	129,324,744.00	55,147,800.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	129,324,744.00	55,147,800.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	127,824,744.00	47,347,800.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	-	972,000.00
210402	Тээвэр, шатахуун	-	972,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний	12,611,844.00	-
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил	12,611,844.00	-
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	115,212,900.00	46,375,800.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	115,108,900.00	46,375,800.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	104,000.00	-
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	1,500,000.00	7,800,000.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	1,500,000.00	7,800,000.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	-	7,800,000.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	1,500,000.00	-
I	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	129,324,744.00	-
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	129,324,744.00	55,147,800.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан	118,633,218.58	55,147,800.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны	10,691,525.42	
III	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)	-	-
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-	-
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	-	-

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газар нь сумын ИТХ, Засаг даргын бодлого боловсруулж, шийдвэр гаргахад нь бүх талын дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх замаар төрийн үйлчилгээг иргэдэд түргэн шуурхай хүргэн төрийн хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулах, иргэдийн ажиллах амьдрах таатай орчин бүрдүүлэх, оновчтой бодлого зохицуулалтаар хангах замаар аймгийнхаа хөгжилд дэмжлэг үзүүлж чаддаг, цомхон чадварлаг, эцсийн үр дүнг эрхэмлэн дээдэлсэн төрийн албыг төлөвшүүлэх чиг үүрэг бүхий Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын харьяа төрийн байгууллага юм.

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын удирдлага төсвийн шууд захирагчийн хувьд дараах хуулийн хүрээнд төсөв, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагааг эрхлэн гүйцэтгэж байна. Үүнд:

- Монгол Улсын Үндсэн хууль
- Төрийн албаны тухай хууль
- Засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль
- Монгол Улсын Төсвийн тухай хууль
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль
- Нийгмийн даатгалын тухай хууль
- Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хууль
- Хөдөлмөрийн тухай хууль
- Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль
- Шилэн дансны тухай хууль
- Монгол Улсын 2022 оны Төсвийн тухай хууль
- Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд өөрчлөлт ороогүй байна. Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын даргын 2022 оны 4 дүгээр сарын 7-ны өдрийн А/12 тоот “Дотоод хяналт шалгалтын ажлын хэсэг байгуулах тухай” тушаалаар 5 хүний бүрэлдэхүүнтэй томилогдсон байна.

Дотоод хяналт шалгалт хийх 8 арга хэмжээ төлөвлөж батлуулан, хяналт шалгалт хийх удирдамжийг тухай бүр батлуулан хэрэгжилтийг тайлагнаж ажилласан байна.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын санхүүгийн үйл ажиллагаанд аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албанаас 2022 онд шалгалт хийгдээгүй байна.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод аудитораас шууд туслалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн 2022 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккрузал сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газар нь 2022 оны 01 дүгээр сарын 05-ны өдрийн Б/06 дугаар тушаалаар Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг шинэчилэн баталж санхүү, бүртгэлийн үйл ажиллагаанд мөрдөж байна. Аймгийн ТЭЗ-ийн хэмжээнд мөрдөж ажиллах НББ-ийн бодлогын баримт бичиг боловсруулагдсан бөгөөд хэвлэлтээс гараагүй учир ЗДТГ-ын даргын тушаалаар батлагдсан бодлогын баримт бичгийг мөрдөж байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайланг Сангийн сайдын 2006 оны 388 дугаар тушаалаар баталсан “Төсөвт байгууллагад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны заавар”-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичигт өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант 2022 оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 286,005.5 мянган төгрөгөөр буюу 32,7 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	эхний үлдэгдэл	эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	-	-	-
Урьдчилгаа	-	-	-
Авлага	7,000.0	7,000.0	-
Бараа материал	79,622.5	149,298.7	69,676.2
Нөөцийн бараа	-	-	-
Үндсэн хөрөнгө	788,110.2	1,004,439.5	216,329.3
Нийт хөрөнгө	874,732.7	1,160,738.2	286,005.5
Өр төлбөр	-	-	-
Засгийн газрын хувь оролцоо	874,732.7	1,160,738.2	286,005.5
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө	874,732.7	1,160,738.2	286,005.5

Дээрх хүснэгтээс харахад: Өмнөх оны үлдэгдэл 7,000.0 мянган төгрөгийн өвсний авлагын үлдэгдлийн тайлант онд барагдуулаагүй үлдэгдэлтэй байна.

Тайлант онд бараа материал дансны эхний үлдэгдэл 79,622.5 мянган төгрөг, эцсийн үлдэгдэл 149,298.7 мянган төгрөг буюу 69,676.2 мянган төгрөгөөр өссөн нь бусад хангамжийн материал 69,271.2 мянган төгрөг, мал амьтад 4,000.0 мянган төгрөг тус тус өссөнөөс шалтгаалсан байна.

Тайлант онд үндсэн хөрөнгө дансны эхний үлдэгдэл 788,110.2 мянган төгрөг, эцсийн үлдэгдэл 1,004,439.5 мянган төгрөг болж, 216,329.3 мянган төгрөгөөр өссөн нь төсвийн хөрөнгөөр машин тоног төхөөрөмж 13,660.0 мянган төгрөг, хогны машин 19,000.0 мянган төгрөг, худаг 27,000.0 мянган төгрөг, бусад эх үүсвэрээс бэлтгэсэн хөрөнгийг үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого үүнд: авто тээврийн хэрэгсэл 53,115.0 мянган төгрөг, төрийн албан хаагчийн байр 95,000.0 мянган төгрөг, бусад үндсэн хөрөнгө 91,640.0 мянган төгрөг нийт 303,915.0 мянган төгрөгийн хөрөнгө орлого авсантай холбоотой байна.

Засгийн газрын оролцоо дансны үлдэгдэл 1,160,738.2 мянган төгрөг болж 286,005.5 мянган төгрөгөөр өссөн нь тайлант үеийн үр дүнгээс шалтгаалжээ.

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2022 оны төсвийн төсөлд зардлыг орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг 388,673.5 мянган төгрөгөөр тооцон төлөвлөж дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын төсвийн захирагчийн хүргүүлсэн төсвийн төслийн урсгал зардлыг 4,714.1 мянган төгрөгөөр хөрөнгийн зардлыг 828,716.8 мянган төгрөгөөр нэмж нийт 1,222,104.4 мянган төгрөгөөр орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлэхээр батлан ирүүлсэн байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Төсвийн захирагчийн хүргүүлсэн төсвийг төслийг 833,430.9 мянган төгрөгөөр нэмж 1,222,104.4 мянган төгрөгөөр батлан ирүүлсэн байна.

Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 2 хөтөлбөрийн 9 арга хэмжээг 1,222,104.4 мянган төгрөгөөр орон нутгийн төсвийн санхүүжүүлэхээр төлөвлөсөн байна.

Гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвөөс 721501,4 мянган төгрөгийн санхүүжилт олгож, 52,054.2 мянган төгрөгийг орон нутгийн төсөвт татан төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 669,447.2 мянган төгрөг буюу 54,8 хувьтай байгаа нь ЗДТГ-н байрны тендер зарлагдаагүй мөн хогийн цэгийг цэвэрлэх, шатаах булшлах ажлын тендер зарлагдсан ч оролцогч байхгүйгээс хэрэгжээгүй байна.

Хүснэгт 2. Хөтөлбөр, арга хэмжээний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

/мянган төгрөгөөр/					
Д/д	Хөтөлбөр, арга хэмжээ	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Биелэлт
1	70106-80101	294202.0	-7873.4	302,075.4	(2.7)
2	70106-80103	34709.2	32876.6	1,832.6	94.7
3	70106-80106	41751.0	-586.5	42,337.5	(1.4)
4	70106-80802	8265.4	8265.4	0.0	100.0
5	70106-80918	828716.8	287104.8	541,612.0	34.6
6	70106-81102	5000.0	4583.3	416.7	91.7
7	70106-82801	5000.0	5000.0	0.0	100.0
9	71411-81701	1460.0	1460.0	0.0	100.0
10	71411- 82212	3000.0	3000.0	0.0	100.0
Дүн		1,222,104.4	333,830.1	888,274.3	27.3

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө 8 чиглээр 31 арга хэмжээ батлагдаж төлөвлөсөн ажлыг бүрэн хэрэгжүүлж 97,0 хувийн гүйцэтгэлтэй гэж дүгнэгдсэн байна.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газар нь тайлант онд өвсний үнэ 2,679.5 мянган төгрөг, цахим тендерийн хураамж 434.0 мянган төгрөг, Аймгийн Засаг даргын захирамжаар 2021 оны үйл ажиллагааны үр дүнгээр шагнуулсан 2,000.0 мянган төгрөг, бэлчээрийн худаг гаргахад 12,000.0 мянган төгрөг, сонгуулийн үр дүнгээр чөлөөлөгдсөн албан хаагчдад олгох тэтгэмж 7,800.0 мянган төгрөг, малын гоц халдварт өвчнөөс урьдчилсан сэргийлэх шатахууны зардалд 972.0 мянган төгрөг, ТАХ-ын орон сууцаар хангах хөтөлбөрийн санхүүжилт 29,850.0 мянган төгрөг, ХАА-н ээлжит тооллого явуулах шатахуун, таблет хүлээлцэх зардал, урамшуулал 2,364.8 мянган төгрөг, Ажил зуучлалын зардал 36.0 мянган төгрөг нийт 58,136.3 мянган төгрөгийн эх үүсвэр бүрдүүлж, зарцуулсан байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.5.4 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн

Тус төсөл хэрэгжих хугацаанд нийт 2 хөтөлбөрийн 9 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн байна.

Хүснэгт 3. Төсөл хөтөлбөрийн арга хэмжээний хүрэх үр дүн, биелэлт

/мянган төгрөгөөр/

Д/д	Хөтөлбөр, арга хэмжээ	Хэрэгжих хугацаа	Хүрэх үр дүн	Хэрэгжилт ийн явц	Зарцуулах төсөв	Зарцуулсан
1	Орон нутгийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага	2022.01.01- 2022.12.31	Төр засгийн бодлого шийдвэрийг сурталчилж, хэрэгжилтийг хангах, иргэдэд төрийн үйлчилгээг чанартай хүртээмжтэй хүргэнэ.	55.3	1,217,644.4	673,783.1
2	Хүрээлэн буй орчны бодлого, удирдлага	2022.01.01- 2022.12.31	Нийтийн эзэмшлийн хог хаягдлыг цэвэрлэн хогийн цэгийн үйл ажиллагааг хэвийн явуулна.	100.0	4,460.0	4,460.0
Нийт дүн				77.7	1,222,104.4	678,243.1

Хөрөнгө оруулалтын ажлын тендер зарлагдаагүйгээс хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, арга хэмжээ 77.7 %-ийн хэрэгжилттэй тайлагнахад нөлөөлсөн байна.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана.” гэж заасны дагуу Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав. Мөн байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулахтай холбоотой зөвлөмж өгөгдсөн болно.

Аудитыг Төв аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Ц.Саранчимэг гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер О.Амаржаргал, дарга, тэргүүлэх аудитор Ц.Хишигжаргал нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төв аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2023 оны 01 дүгээр сарын 25-ны өдрийн №27 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтийг Дэлгэрхаан сумын ИТХ-ын баталсан 2022 оны төсвийг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл “дунд” гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 1,5 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг Дэлгэрхаан сумын ИТХ-ын баталсан 2022 оны төсвийг, суурь үзүүлэлтийг төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн 2022 оны 1,222,104.4 мянган төгрөгийн нийт зардлаас 1,5 хувиар буюу 18,331.6 мянган төгрөгөөр, гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 75 хувиар буюу 13,748.7 мянган төгрөгөөр тогтоосныг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газар нь тайлант онд Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээг тооцохдоо өмнөх оны батлагдсан төсөвтэй тайлант оны батлагдсан төсвийг харьцуулан дүн шинжилгээ хийхэд урсгал зардлаас цалин, НДШ, албан томилолтын зардлыг 15,048.7 мянган төгрөгөөр бууруулан баталсан байна.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-

ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газар нь шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтэд аудит хийхэд мэдээлсэн байдлын хэрэгжилт 96,1%-тай, мэдээллийг байршуулсан байна.

4.4.2 Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд

Тус байгууллагад бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд шийдвэрлэх алдаа, зөрчилтэй асуудал гараагүй байна.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн гэж дүгнэлээ.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны эхний хагас жилийн санхүүгийн тайланд завсрын аудит хийгдэж ЗДТГ-ын хөрөнгийг хэсэгчилэн тоолоход хандиваар ирсэн дарга ширээ, угтвар ширээ сандал зэргийг орлого аваагүй, 1 камерыг олон нийт интернет мэдээллийн ажилтан болон хууль эрх зүйн ажилтан давхар тоолуулсан, хөрөнгийг шилжүүлсэн ч бүртгэлийг шинэчлэн бүртгээгүй, эд хариуцагчийн бүртгэл дээр техник тоног төхөөрөмжийн маркийг бичээгүй үнийг зөрүүтэй буруу бичсэн, хэн тоолсон тодорхойгүй, ЗДТГ-ын үндсэн хөрөнгийн дансанд бүртгэлтэй автотээврийн хэрэгслийг тээврийн хэрэгслийн гэрчилгээгүйгээс актлуулаагүй хөрөнгө тоногдох эрсдэл бий болгож буй зэрэг зөрчлүүдэд зөвлөмж өгсөн байна.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Тус байгууллага 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар удирдах 6 ажилтанд үндсэн цалинг 1.5-1.7 дахин өсгөж 6,982.9 мянган төгрөгийн мөнгөн урамшууллыг цалингийн сангаас олгосон, Нийгмийн даатгалын улсын байцаагчийн актаар тухайн иргэдэд олгосон орлогоос суутгах нийгмийн даатгалын шимтгэл болон, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн алданги, ажил олгогчоос төлөх шимтгэлд нийт 366.2 мянган төгрөгийг төсвөөс төлсөн зэрэг зөрчилд төлбөрийн акт, Засгийн газрын 43 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэхгүйгээр 45,336.3 мянган төгрөгийн хөрөнгө 4 байгууллагаас худалдан авсан зөрчилд албан шаардлага, үндсэн цалинд 136.679.5 мянган төгрөг зарцуулаад 146.679.5 мянган төгрөгөөр и-хуулгын хэлбэлзэл, зардлын тайланд зөрүүтэй тусгасан зөрчилд зөвлөмж өгсөн байна. Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийг 100,0 % хэрэгжүүлэн Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны 6 дугаар сарын 09-ний өдрийн 53 тоот албан бичгээр хэрэгжилтийг гарган ирүүлсэн байна.

Хүснэгт 4 Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Өмнөх аудитын үзүүлэлт		Биелэлт		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Төлбөрийн акт	2	7349.1	2	7349.1	100.00
Албан шаардлага	1	45,336.3	1	45336.3	100.0
Зөвлөмж	3	29,722.1	3	29722.1	100.0
Нийт дүн	6	82407.5	6	82407.5	100.00

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Бараа материалын зарцуулалтаас шатахууныг нарийвчлан шалгах

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар нийт 429,950.6 мянган төгрөгийн алдаа¹ залруулагдсан болно.

Залруулсан алдаа

¹ Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулах, буруу тусган илэрхийлэх, үүнд, математик үйлдлийн алдаа, НББ-ийн бодлогыг мөрдөхөд гарсан алдаа, бодит байдлыг буруу тайлбарласан /буруу ойлгосон/, хайнга хандсан /мартсан, тэмдэглээгүй орхисон/,

1. Илрүүлэлт: Төсвийн гүйцэтгэлийн тайланд санхүүжүүлэх эх үүсвэр, зарлагыг 254,727.6 мянган төгрөгөөр тохируулаагүй алдаатай тайлагнасан байна. Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-д “үнэн зөв байх”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.3-д “холбогдох олон улсын стандарт, эрх бүхий төрийн байгууллагаас баталсан нягтлан бодох бүртгэлийн стандарт, журам, заавар, энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан зарчмыг баримтлан нягтлан бодох бүртгэл хөтөлж, санхүүгийн тайлан гаргах”, Сангийн сайдын 2006 оны 388 тоот тушаалын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Төсөвт байгууллагын санхүүгийн тайланг бэлтгэх заавар” -ын 8 дугаар заалтыг болон санхүүгийн тайлангийн аудитын “оршин байх”, “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2-т “Нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг алдаа гарсан үеийн санхүүгийн тайланд тусгах замаар залруулна” гэсэн заалтын дагуу гүйцэтгэлийн үе шатанд залруулга хийгдсэн.

2. Илрүүлэлт: Бараа материалын тайлангаар 4800.0 мянган төгрөгийн үнэ төлбөргүй орлогыг төсвийн хөрөнгөөр авснаар бүртгэсэн байна. Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-д “үнэн зөв байх”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.3-д “холбогдох олон улсын стандарт, эрх бүхий төрийн байгууллагаас баталсан нягтлан бодох бүртгэлийн стандарт, журам, заавар, энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан зарчмыг баримтлан нягтлан бодох бүртгэл хөтөлж, санхүүгийн тайлан гаргах”, Сангийн сайдын 2006 оны 388 тоот тушаалын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Төсөвт байгууллагын санхүүгийн тайланг бэлтгэх заавар” -ын 8 дугаар заалтыг болон санхүүгийн тайлангийн аудитын “оршин байх”, “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2-т “Нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг алдаа гарсан үеийн санхүүгийн тайланд тусгах замаар залруулна” гэсэн заалтын дагуу гүйцэтгэлийн үе шатанд залруулга хийгдсэн.

3. Илрүүлэлт: Ахуй үйлчилгээний барилгын их засвар 170,423.0 мянган төгрөгийг шууд зардал хаасан. Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-д “үнэн зөв байх”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.3-д “холбогдох олон улсын стандарт, эрх бүхий төрийн байгууллагаас баталсан нягтлан бодох бүртгэлийн стандарт, журам, заавар, энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан зарчмыг баримтлан нягтлан бодох бүртгэл хөтөлж, санхүүгийн тайлан гаргах”, Сангийн сайдын 2006 оны 388 тоот тушаалын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Төсөвт байгууллагын санхүүгийн тайланг бэлтгэх заавар” -ын 8 дугаар заалтыг болон санхүүгийн тайлангийн аудитын “оршин байх”, “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2-т “Нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг алдаа гарсан үеийн санхүүгийн тайланд тусгах замаар залруулна” гэсэн заалтын дагуу гүйцэтгэлийн үе шатанд залруулга хийгдсэн.

Аудитаар нийт 331,437.2 мянган төгрөгийн зөрчил² илэрснээс 7,000.0 мянган төгрөгийн 1 төлбөрийн акт, 324,437.2 мянган төгрөгийн зөвлөмж хүргүүллээ.

5.1 Төлбөрийн акт

1. Төсөвт төвлөрүүлэх ёстой татварын болон татварын бус орлогыг дутуу төвлөрүүлсэн.

Илрүүлэлт: Өмнөх оны өвсний авлагын үлдэгдэл 7,000.0 мянган төгрөгийг Хүүлэй хааны хишиг ХХК-аас авч барагдуулаагүй байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д “төсвийг зохистой удирдаж авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх” гэж заасныг болон Санхүүгийн тайлангийн “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” гэсэн батламж мэдэгдлийг хангаагүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2 дахь заалт болон МУЕА-ын 2020 оны а/95 дугаар тушаалаар батлагдсан “Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох журам”-ын 4.2.3.8-д “Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2-т заасан бусад нөхцөл байдал үүссэн” бол төлбөрийн акт тогтоох гэсэн дагуу шийдвэрлэв.

5.2 Албан шаардлага

Албан шаардлага өгөгдөөгүй болно.

² Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

5.3 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Харилцагч байгууллагатай хийсэн худалдан авалтыг /дансны хуулганы дүнг/ Татварын Е баримт, Е постын дүнтэй тулгалт хийхэд цахим төлбөрийн баримтын дүн шилжүүлсэн мөнгөн дүнгээс 324,437.2 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй байна. Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.3-д "анхан шатны баримт" гэж ажил, гүйлгээ гарсныг нотолж бүрдүүлдэг гэрээ, нэхэмжлэх, төлбөр төлсөн баримт болон бусад нотолгоог, мөн хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.7-д "Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно", Сангийн сайдын 347 дугаар тушаалаар батлагдсан Өмчийн бүх хэлбэрийн аж ахуйн нэгж, байгууллагад нийтлэг хэрэглэгдэх анхан шатны бүртгэлийн маягт хөтлөх зааврын 5.5-д "Төлбөрийн баримт нь бараа, ажил, үйлчилгээний төлбөр, тооцоо хийгдсэнийг нотлох анхан шатны цаасан болон цахим баримт юм" гэж заасныг болон Санхүүгийн тайлангийн "нийцсэн бөгөөд зохистой байх" гэсэн батламж мэдэгдлийг хангаагүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Харилцагч байгууллагатай хийсэн худалдан авалтыг Татварын е-тах системд орж бүртгэсэн эсэхийг сар бүр тооцоо нийлж зөрчлийг давтан гаргахгүй байх

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг Төв аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2023 оны 6 дугаар сарын 10 -ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Өмнөх оны үлдэгдэл 7000.0 мянган төгрөгийн Хүүлээхааны Хишиг ХХК - наас авах өвсний авлагыг барагдуулаагүй байна.	1	7,000.0	1	7,000.0	-	-	-	-	-	-	-	-
Харилцагч байгууллагатай хийсэн худалдан авалтыг /дансны хуулгын дүнг/ Татварын Е баримт, Е постын дүнтэй тулгалт хийхэд Е баримтын дүн шилжүүлсэн мөнгөн дүнгээс зөрүүтэй байна.	1	324,437.2	-	-	-	-	1	324,437.2	-	-	-	-
Нийт дүн	2	331,437.2	1	7,000.0	-	-	1	324,437.2	-	-	-	-